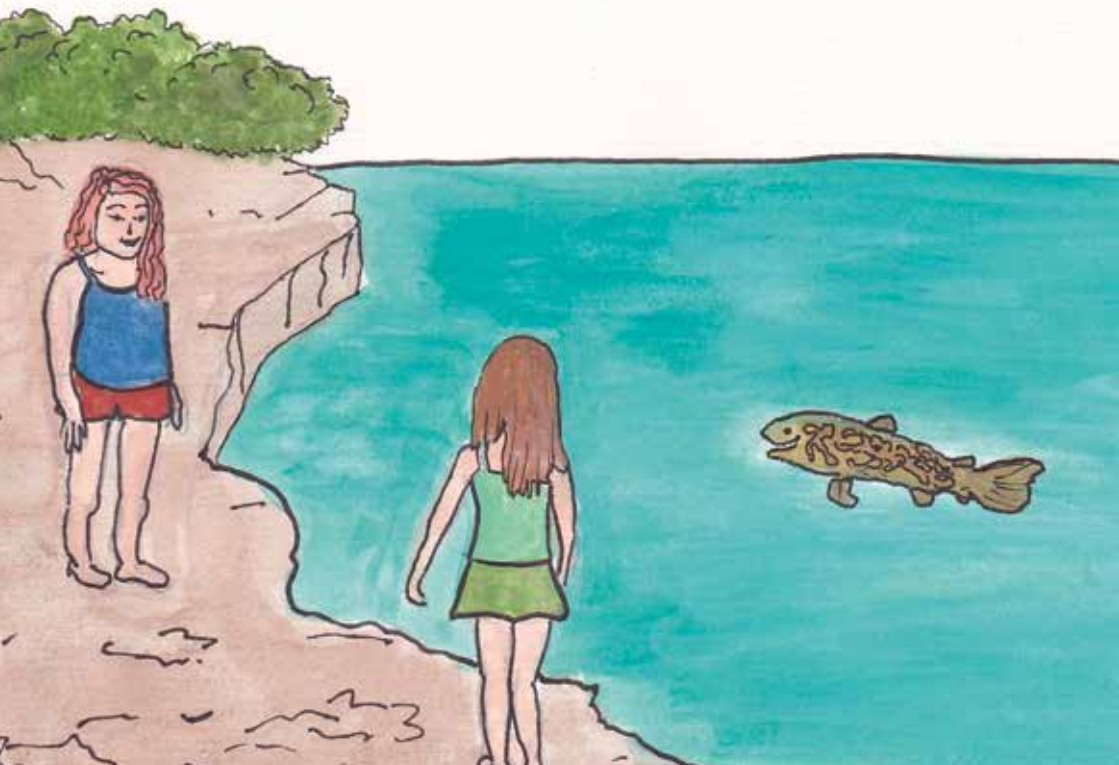

BISTRINE DOGODIVŠČINE

Nika Simčič, Klemen Levičnik in Tina Mahnič

*poučna ekološka zgodbica, nastala v sklopu projekta
Okoljsko ozaveščanje otrok z doživetji v naravi*

*Študentski inovativni projekt
za družbeno korist za študijsko leto 2017/18*

Naslov:

BISTRINE DOGODIVŠČINE
poučna ekološka zgodbica, nastala v sklopu
projekta Okoljsko ozaveščanje otrok z doživetji v
naravi

*Študentski inovativni projekt za družbeno korist za
študijsko leto 2017/18*

Avtorji besedila:

Nika Simčič, Klemen Levičnik in Tina Mahnič,
študenti Fakultete za znanosti o okolju Univerze v
Novi Gorici

Ilustracije:

Maruša Šošterič, študentka Akademije umetnosti
Univerze v Novi Gorici

Lektorica:

Zala Zbičajnik, študentka Fakultete za humanistiko
Univerze v Novi Gorici

Urednica:

Veronika Piccinini

Ponatis.

Oblikovanje:

A-media, d. o. o., Nova Gorica

Založnik:

Univerza v Novi Gorici, Vipavska cesta 13, Rožna
Dolina, SI-5000 Nova Gorica

Leto izida: 2018

Število natisnjenih izvodov: 200

Brezplačna publikacija.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-93-32

SIMČIČ, Nika, 1997-

Bistrine dogodivščine : poučna ekološka zgodbica, nastala v sklopu projekta Okoljsko ozaveščanje otrok z doživetji v naravi : študentski inovativni projekt za družbeno korist za študijsko leto 2017/2018 / Nika Simčič, Klemen Levičnik in Tina Mahnič ; [ilustracije Maruša Šošterič]. - Ponatis. - Nova Gorica : Univerza v Novi Gorici, 2019

ISBN 978-961-7025-12-5

1. Levičnik, Klemen 2. Mahnič, Tina, 1992-

COBISS.SI-ID 302690816

UVOD

Športno društvo Sonček iz Solkana že vrsto let organizira aktivno preživljanje počitnic za osnovnošolce in predšolske otroke pod naslovom Poletje ob Soči, ki ga vsako leto v šestih enotedenskih izmenah obiše več kot 300 otrok. Program Poletja ob Soči vključuje Ekološke urice, ki smo jih izvajali tudi sodelavci Laboratorija za vede o okolju in življenju z Univerze v Novi Gorici. Vsebino Ekoloških uric smo doslej tematsko prilagajali trenutnim aktualnim vprašanjem, v letu 2018 pa smo se odločili za prenavo načina izvedbe. Organizirali smo se v okviru Študentskih inovativnih projektov za družbeno korist 2016–2018 in pripravili projekt z naslovom “Okoljsko ozaveščanje otrok z doživetji v naravi”, ki ga izvaja Fakulteta za znanosti o okolju Univerze v Novi Gorici, denarno pa ga podpira Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad Republike Slovenije, v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020.

V okviru projekta smo želeli:

- 1) določiti nove, aktualnejše in zanimive teme, ki bodo v mladih vzbujale potrebno zavest o spoštovanju in ohranjanju narave ter preprečevanju škodljivih vplivov nanjo;
- 2) vsebine posredovati na način, ki bo za otroke razumljivejši in privlačnejši;
- 3) pripraviti vrsto praktičnih prikazov, poljudnih besedil in spletnih vsebin, ki bodo društvu Sonček na razpolago za izvedbe ekološkega ozaveščanja tudi v prihodnje;

- 4) zagotoviti možnost trajnega stika z okoljskimi vsebinami tako v času trajanja aktivnih počitnic, kot tudi po njih (poleg Ekoloških uric izkoriščamo predvsem možnost dostopanja do vsebin po spletu).

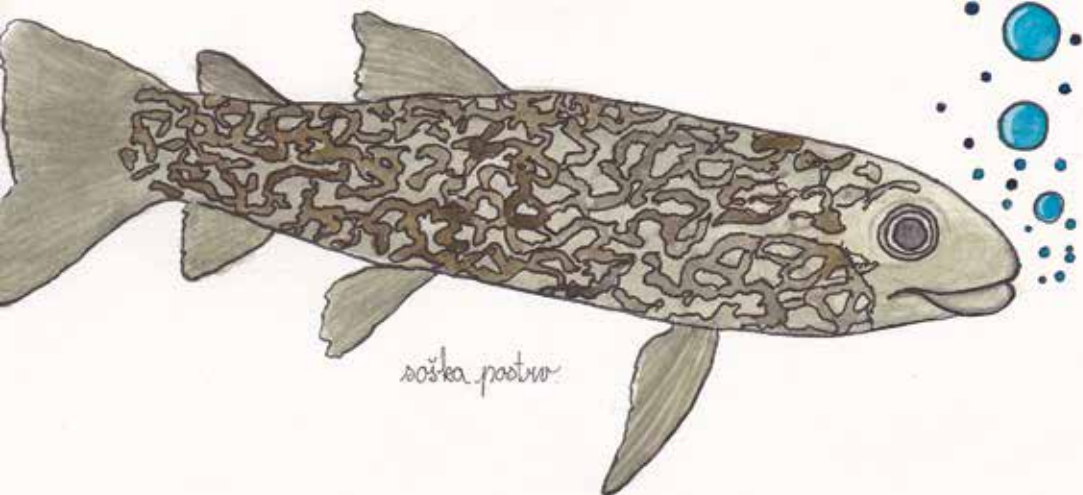
Za izpolnitev ciljev projekta smo pripravili poučne vsebine, opremljene s slikovnim gradivom, se dotikajo vprašanj cestnega onesnaževanja rek, govorijo o deževnikih, bentoških nevretenčarjih ter invazivnih tujih vrstah v rekah, pa tudi o obrežni vegetaciji in njeni funkciji v ekosistemu. Za rdečo nit, ki povezuje izbrane ekološke vsebine, smo pripravili poučno ilustrirano zgodbo z glavno junakinjo, soško postrvjo Bistro, ki se na svojem potovanju od Tolmina do Solkana srečuje z izbranimi ekološkimi problemi in v igrivem ritmu spoznava nove prijatelje in nabira nova znanja.

Poučno zgodbo in izbrane vsebine smo predstavljali v obliki inovativnih delavnic, ki smo jih v sklopu Ekoloških uric izvajali skozi celoten program Poletja ob Soči 2018. Z namenom, da bi se otroci tudi v prihodnje seznanjali z izbranimi ekološkimi temami, smo v sklopu projektne dela zasnovali interaktivno spletno stran, ki otrokom, staršem in širši javnosti tudi v prihodnje omogoča dostop do vsebin. Gradiva bodo na spletni strani Športnega društva Sonček dostopna tudi po koncu projektne aktivnosti.

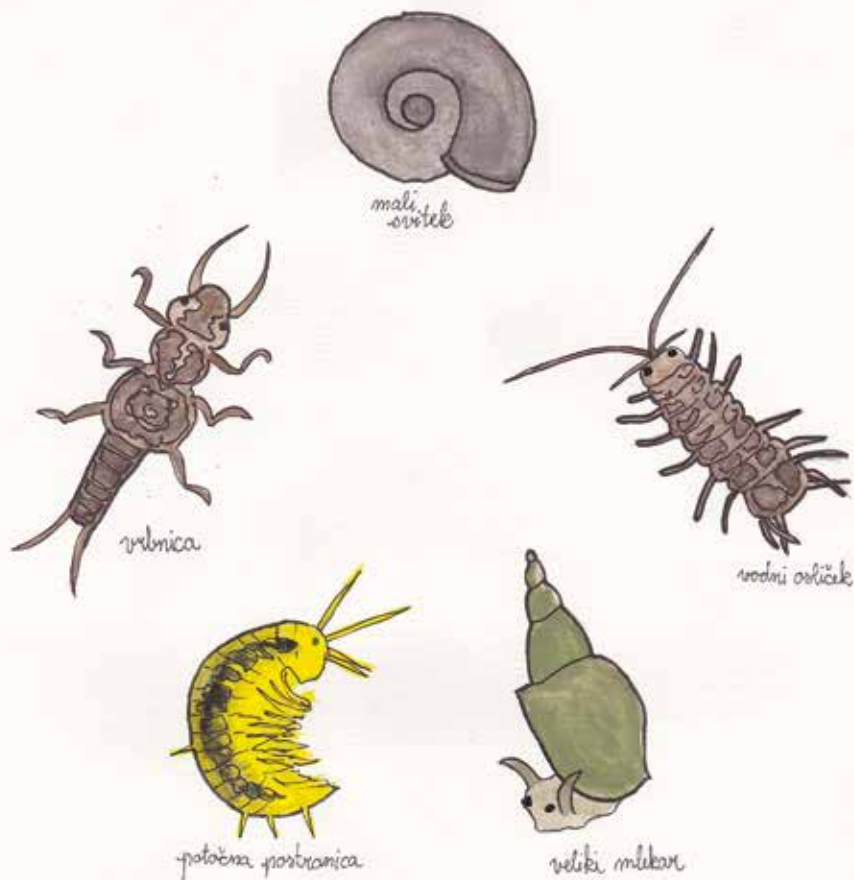
BISTRINE DOGODIVŠČINE

Živijo, prijatelji! Sem **SOŠKA POSTRV** Bistra in danes vam bom povedala svojo zgodbo.

Najprej se vam bom predstavila. Sem riba, velika nekaj čez 50 centimetrov. Moje telo je olivne barve, po bokih pa imam marmornat vzorec, ki ga tvorijo različni barvni odtenki, vse od rjave do zelene. Vzorec je značilen za mojo družino. V decembru bom praznovala 4. rojstni dan skupaj z ostalimi 4000 sestrami in brati. Skupaj smo se rodili 2. decembra v peščenih jami na rečnem dnu, ki mu pravimo drstišče. Ko smo bili še manjši, smo se skrivali in igrali v plitvejših in neporaslih površinah s prodnatim dnom, s starostjo pa smo začeli pribežališča iskati v globljih predelih, kot so na primer tolmuni. Kot mlajši smo imeli za poslastico najraje majhne vodne rakce, polžke, ličinke, žuželke, skratka vse, kar se je dalo izkopati in pojesti na rečnem dnu.

Včasih se je za hrano odvijala prava bitka. Te male živali, ki so naša hrana, smo iskali povsod. Nekatere so bile pritrjene na kamnih, druge so se nahajale med koreninicami rastlin, spet tretje so se skrivale ali sprehajale po rečnem dnu. Vsem tem živalcam je naša mama rekla **BENTOŠKI NEVRETEŃARJI**. Menda zato, ker pridevnik *bentoški* pomeni, da te živalce prebivajo na trdni podlagi v reki ali na rečnem dnu, nevretenčarji pa zato, ker gre za živali, ki so brez vretenc, manjše velikosti in z manj zapleteno telesno zgradbo.

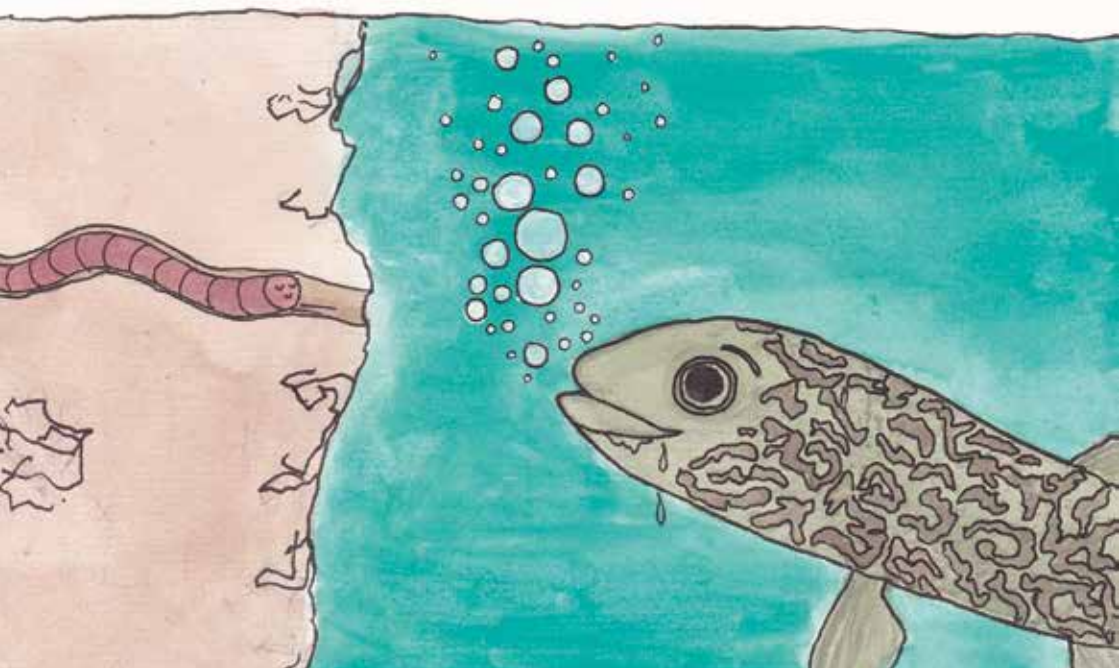
Po končanem šolanju v Enajstem tolmunu pri Tolminu, ki sem ga zaključila to poletje, sem se odločila za velik izziv. Premišljevala sem dneve in dneve, tedne in tedne, mesece in mesece, nato pa se odločila, da sprejem vabilo Športnega društva Sonček in se podam na dolgo pot od Tolmina do Enajste šole pod solkanskim mostom. Povabili so me na **EKOLOŠKE URICE**, ki jih bodo pripravili študenti Univerze v Novi Gorici.

Poslovala sem se od sorodnikov, snedla še nekaj slastnih tolminskih rakcev in se s tokom podala dogodivščinam naproti.

Odpravila sem se v popoldanskih urah. Malo pred polnočjo sem se ustavila v Dobljarju, saj sem bila zelo lačna. Pogledala sem naokoli in pri brežini opazila velikega črva – bil je deževnik. Ta je, namesto da bi se odpravil proti kopnem, svoj rov kopal proti vodi. Črvi namreč s svojim premikanjem in kopanjem rogov rahljajo in drobijo zemljo ter vanjo dovajajo zrak. Zaradi hude lakote sem urno planila nadenj in ga pohrustala za večerjo. Moram priznati, da sem se po dolgem času zares do sitega najedla, saj je bil deževnik precej rejen, nato pa sem prijetno zaspala.

Zjutraj me je zbudilo sonce. Predala sem se rečnemu toku in odplavala naprej proti cilju. Žgoče sonce, ki je sijalo nad menoj, je ozračje vse bolj in bolj segrevalo. Njegovi močni žarki so dosegli gladino reke Soče in tudi meni je postajalo vedno topleje. Okoli poldneva mi je postalo tako vroče, da sem se morala ustaviti in skriti v hladno senco. Mislim, da sem nekje pri Ajbi zagledala dolg pas rastlinja, ki poleg sence

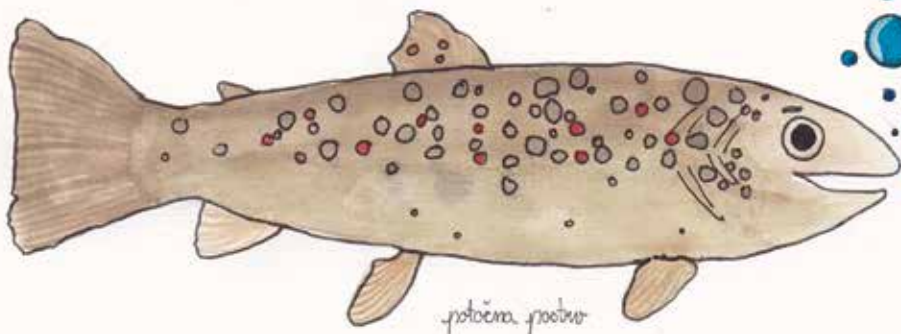
umirja rečni tok in s svojimi koreninami utrjuje rečni breg, da ga divja reka Soča ne odplavi. Sama sem zavetje v hudi poletni vročini poiskala med velikimi koreninami mogočnih jelš, ki so se zajedale globoko v breg in tvorile nekakšno votlino. Tako sem v skrivališčih **OBREŽNE VEGETACIJE** preživela krasno popoldne.

Ko sem proti večeru spet prišla na plano, sem najprej pogladila svoje luske, ki so se lesketale v turkiznih površinskih vodah, nato pa z novimi močmi krenila naprej.

Plavala sem skozi brzice, skakala v tolmune in se izogibala velikim skalam. Ravno pri Kanalu sem zaokrožila okrog ogromne skale in se elegantno izmuznila vejam podrtega drevesa. Ko sem priplavala izza zadnje veje, sem zagledala Potočka.

Bil je najlepši fant, ki sem ga kadar koli videla. Po hrbtu je bil zelenkasto rjav in imel je črne pike, boke pa je imel rumene, skoraj zlate, z rdečimi pikami. Bil je kot princ. Vse pike je imel obrobljene z belo ali svetlo modro barvo. Prav izstopal je. Bil je tako poseben, tako drugačen, tako barvit.

S svojim žametnim glasom me je vprašal: »Hej, mala! Ali nosiš nogavice?« Izbuljila sem oči ter ga osramočeno in začudeno pogledala: »A si s slapa padel?« Zahihital se je, mi pomežiknil in se predstavil, nato pa jo ucvril. Lovila sem ga med koreninicami, tolmuni in preprekami. Bil je tako hiter, tako izmuzljiv, da sem bila zadihana in vsa potna. Na srečo sem opazila, da tudi Potoček postaja utrujen. Hvala bogu se je malo pred Desklami ustavil. Priplavala sem mu bližje in dejal je: »Hej mala! A si videla letečega slona?« Vsakič znova me je presenetil. Temu prikupnemu čudaku sem odgovorila: »Seveda ne, kje pa naj bi ga?!« Odvrnil je: »Veš kaj, tudi jaz ne.« Mislila sem, da se mi malce posmehuje, ampak bil je tako prikupen in drugačen, tako postaven. Nisem si mislila, da se bom na prvi pogled zagledala v Potočka, a bil je moški mojih sanj. Bila sem v drugem svetu. Streznila me je šele njegova plavut, ki me je dregnila pod moje škrge.

Dvignil je glavo in dejal, naj pogledam gor. Nad nama sta bila dva človeka, dedek in vnuk, ki sta z dvema košarama prihitela do velikega drevesa. Dedek je z nožkom strgal lubje, vnuček pa je plezal po vejah in trgal liste drevesa. Radovedno sem vprašala Potočka: »Potoček, zakaj uničujeta drevo?« Potoček mi je razložil, da dedek in vnuk drevesa ne uničujeta, ampak iz njega pridobivata cenjene sestavine za kuhanje čaja in pripravo nekaterih pomembnih zdravil. Povedal mi je, da se to drevo imenuje **VRBA**.

S Potočkom sva nato za minuto obmolknila in prisluhnila, kaj se dedek in vnuček pogovarjata. Med pogovorom sem zasledila, da je dedek ribič. Vnučku je razlagal, da v reki Soči

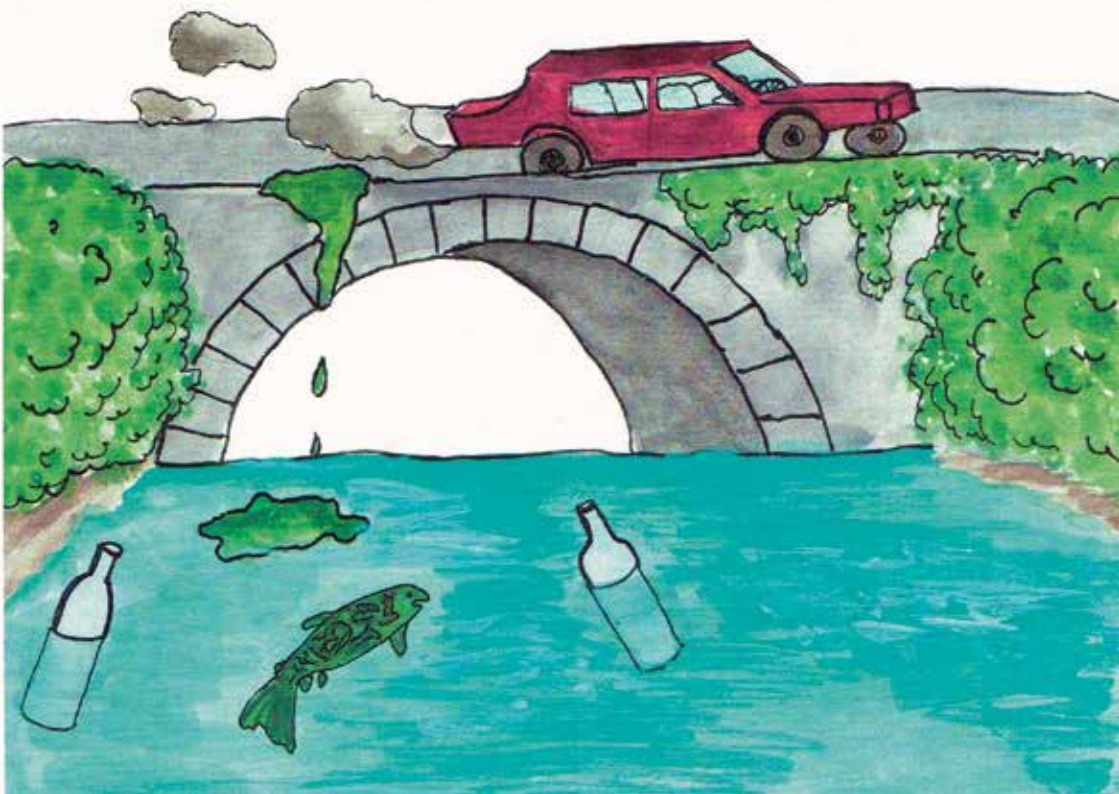
poznamo več vrst rib. Nekatere so avtohtone vrste, druge pa tujerodne in **INVAZIVNE VRSTE**. Naučila sem se, da avtohtone ribe že od nekdaj živijo v reki Soči, tujerodne invazivne pa so bile prinesene iz drugih rek.

Naenkrat je dedek prijel vnučka za roko in ga pripeljal do rečnega brega, kjer sva s Potočkom opazovala dogajanje. S prstom je najprej pokazal name in dejal: »Vidiš, to je soška postrv, ki je avtohtona v reki Soči, ta pa se izliva v Jadransko morje. Tu zraven pa je potočna postrv, ki je značilna vrsta za reke, ki se izlivajo v reko Donavo. **POTOČNA POSTRV** ogroža soško postrv, ker se z njo meša ter bori za hrano in habitat.«

Obrnila sem se okoli, a Potočka ni bilo nikjer več. Začela sem ga iskati, klicala sem ga in pregledala vse tolmane, brzice in obrežna skrivališča. Po celem popoldnevu iskanja sem se utrujeno skrila v tolmun in tam pričakala naslednje jutro. Ponoči sem od razočaranja slabo spala, saj nikakor nisem mogla pozabiti na Potočka, kljub temu da sem vedela, da je za mojo vrsto nevaren in škodljiv.

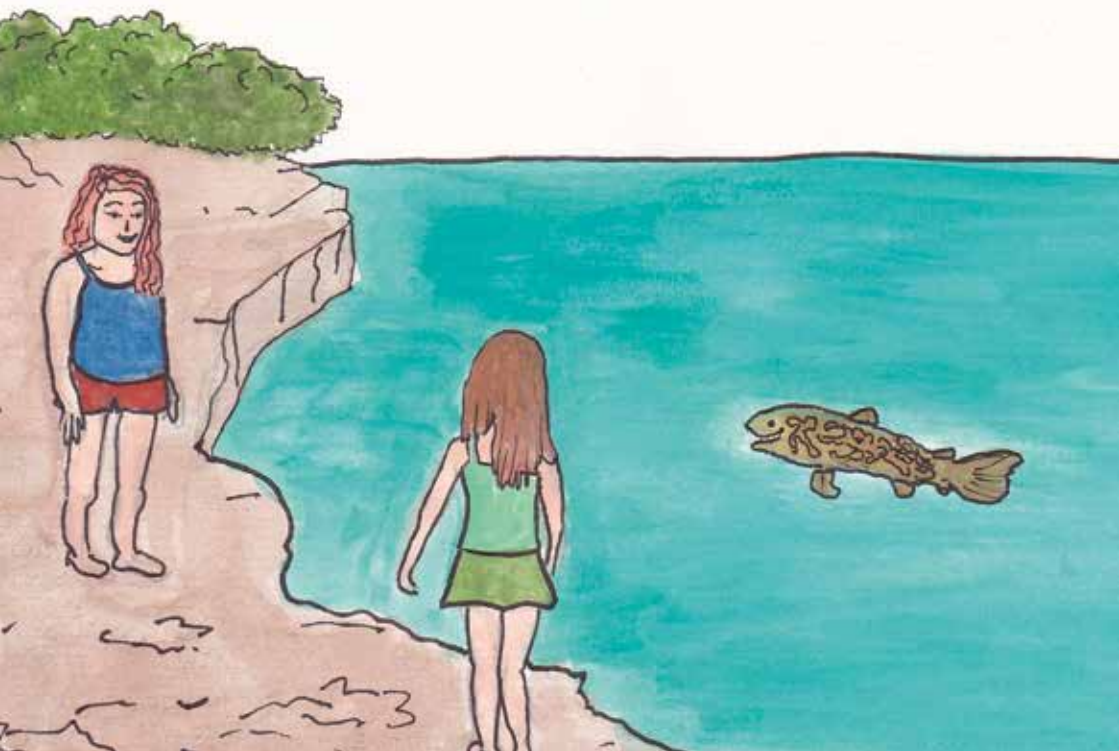
Z novim jutrom sem se z mislimi na Ekološke urice hrabro podala na pot. To jutro so mi za zajtrk zadišale krilate žuželke. Med potjo proti Plavam sem kot prava telovadka večkrat skočila iz vode in planila proti muhi, mušici in kačjemu pastirju. Ribe te živalce lovimo tako, da jih spremljamo pod vodo, in nato, ko je primeren trenutek, *hop!*, skočimo iz vode in jo pohrustamo. Moram vam tudi povedati, da se mi je med tokratnim zajtrkom zgodilo nekaj neprijetnega. Ko sem v zadnjem skoku v Plavah skočila proti kačjemu pastirju, sem pri doskoku pristala v meni neznani, mastni, črni, smrdeči, gosti tekočini. Tekočina je povzročila nekakšno prepreko

sončnim žarkom in pod vodo je bilo bolj temno. Usta sem držala zelo skupaj in zadrževala dih, saj sem se bala v svoje telo spustiti to čudno temno tekočino. Ko sem se rešila te temote nad gladino, sem se morala ustaviti, saj sem bila zelo razdražena in moje počutje je bilo precej slabše kot poprej. Na počivališču sem zagledala primorskega koščaka. To je rak, ki me je takoj prepoznal in me ogovoril: »O, mlada dama, srečo si imela, da si tako hitro prebrodila tisto brozgo. Veš, moj prijatelj je hudo zbolel, ker je zaužil tekočino in si je poškodoval prebavne organe.« Povedal mi je tudi, da je mastni madež posledica razlitja olja iz okvarjenega tovornjaka ob cesti. Temu pojavu pravimo **CESTNO ONESNAŽEVANJE**. Raku sem se zahvalila za pridobljeno znanje in se poslovila.

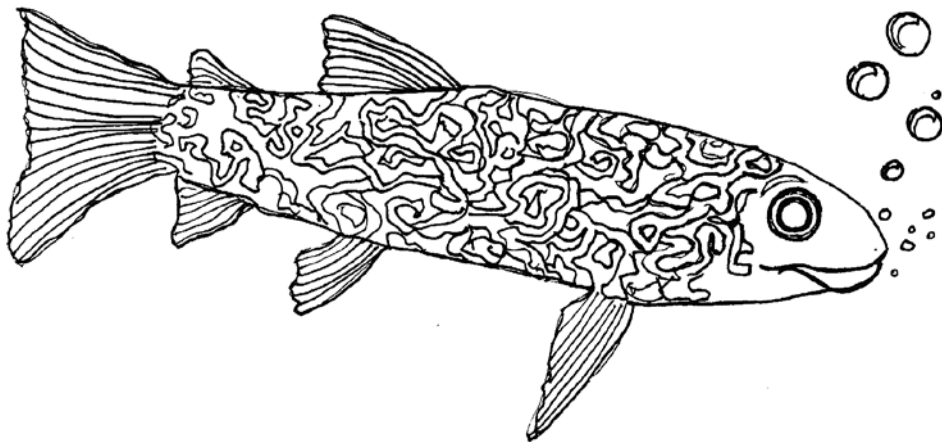
Pljunila sem v plavuti, si rekla, da mi bo uspelo priti do cilja, nato pa junaško preplavalala še zadnja dva ovinka in prišla k vam, moji prijatelji.

Priznam, da je pot do cilja precej naporna in sem zato malce utrujena. A kljub dolžini in naporu po poti je ta zelo lepa in vredna vsakega manjšega ali večjega truda. Na poti sem spoznala nekaj novih prijateljev in mojo nesojeno ljubezen Potočka, za katerega upam, da se bo vrnil v svojo domačo reko in tam našel srečo, veselje in ljubezen. Verjamem, da se bomo skozi moje dogodivščine vsi nekaj novega naučili in morda bo vsak od vas nekoč pomagal naravi in rešil svet pred onesnaževanjem. Zdaj pa se pripravite, saj je čas za Ekološke urice, na katerih se iz mojih dogodivščin vedno naučimo nekaj novega.

POBARVANKA

Pobarvaj soško postrv Bistro v pravo lepoticico.

V projektu so sodelovali:

- študenti Fakultete za znanosti o okolju Nika Simčič, Klemen Levičnik, Tina Mahnič in Kaja Karner;
- študentka Akademije umetnosti Maruša Šošterič;
- študentka Fakultete za humanistiko Zala Zbičajnik;
- študenta Poslovno-tehniške fakultete Nina Bizjak in Jovan Sošić;
- pedagoški mentorji z Univerze v Novi Gorici prof. dr. Mladen Franko, prof. dr. Aleš Vaupotič, prof. dr. Peter Purg in
- strokovni mentor v sodelujočem društvu ŠD Sonček Dražen Grbac.

Zahvaljujemo se Veroniki Piccinini z Univerze v Novi Gorici za pobudo in pomoč pri nastajanju te publikacije.

VIRA

<http://www.proteus.si/wp-content/uploads/2017/05/Soska-postrv.pdf> dostop 9. 6. 2018

<https://www.ribiska-druzina-bled.si/ribe/potocna-postrv/> dostop 12. 6. 2018
